

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

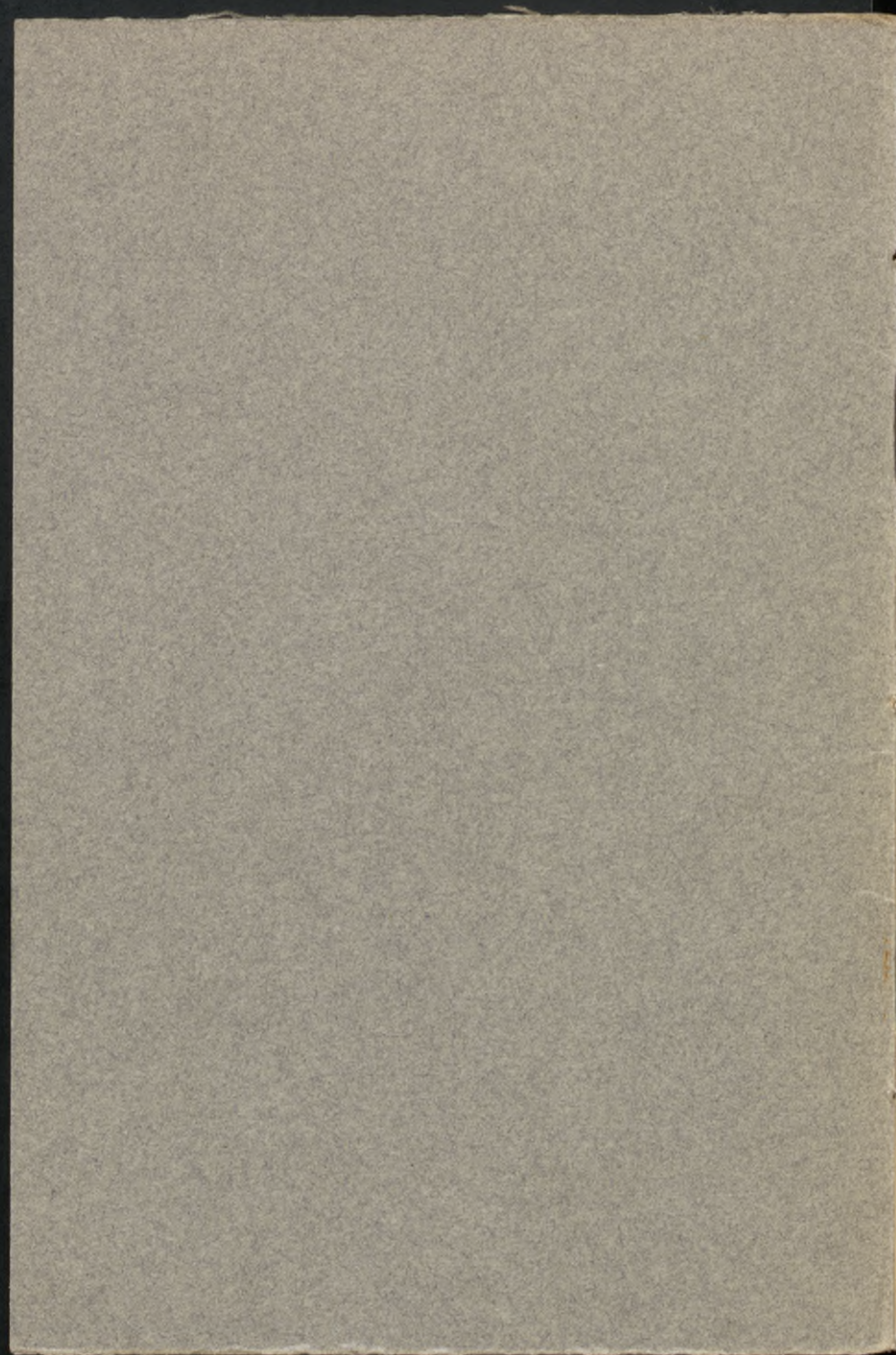
En ligg.
L.

Hellberg, G.

Ullistiska sånger.

1891.

(Br.) Litt.
Lc.

UTILISTISKA SÅNGER

UTGIFNA

AF

ERNST HELLBORG.

STOCKHOLM 1891,

G. WALFRID WILHELMSSONS BOKTRYCKERI.

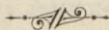
Pris 25 öre.

x
- Sv. 41
29

INNEHÅLL.

	Sid.
Utilist. Af <i>E. H.</i>	3
Ärlige män. Af <i>A. L.</i>	4
Må vår sång. Af <i>E. H.</i>	6
Med lif, med lust. Af <i>E. H.</i>	»
Framåt! Af <i>E. H.</i>	7
Kom! Af <i>E. H.</i>	8
Utilistmarsch. Af <i>E. H.</i>	9
Hvarför? Af <i>E. H.</i>	10
Frihetssång. Af <i>E. H.</i>	11
»Dåne liksom åskan!» Af <i>E. H.</i>	»
Till kamp. Af <i>E. H.</i>	12
Giordano Bruno. Af <i>E. H.</i>	»
Härda ut! Af <i>E. v. M.</i>	13
Ottesång (Julen 1889). Af <i>E. H.</i>	14
Julsång (1890). Af <i>E. H.</i>	15
De ungas sång. (För söndagsskolan). Af <i>E. H.</i>	16
Samfundssång. Af <i>A. L.</i>	17
Vår sal. (Vid U.-S.-salens invigning.) Af <i>E. H.</i>	18
En bättre tid. Af <i>A. L.</i>	»
Verka, ty natten kommer! (Omskrifven kristlig sång.)	20
Den rätta tron. Af <i>A. L.</i>	21
Klinga vår sång. Af <i>E. H.</i>	22
I ungdomens vår. Af <i>E. H.</i>	23

1. Utilist.

Mel.: »Det gamla göta lejon hvilar».

Vi tröttnade på stumma gudar
i mystisk fridlyst helgedom,
vi skakade på deras skrudar
och funno, att hvar skrud var *tom*.
Vår aning redan förr oss sade:
»de gått till sina fäder visst!» —
När *verklighet* vi nu blott hade,
blef lösen ny, blef; *utilist!*

Att bryta ned hvart blindtrohinder,
att spränga hvarje fördoms länk,
som grymt, despotiskt, själen binder
och ropa till den: »fritt nu tänk!»
Att gå med vetenskapens fackla
och söka sanning, bränna list,
att stödja tröttade, som vackla . . .
det är att vara *utilist*.

Att blott till egna krafter vädja,
förkasta tron på en försyn,
att ej i smärtans stunder bedja

om hjälp ifrån — den tomma skyn;
att modigt kämpa, hoppfullt sträfva
och endast söka först som sist,
att fullt i detta lifvet lefva . . .
det är att vara *utilist*.

Om än en gång det skulle skapas
af mennskofantasin en *gud*
att uti andanom begapas
vid fröjdesång och harpoljud
han kunne då sig *sjelf* försvara!
(Om än han hvarje prest har mist).
Må *verkligt sann och god* han vara,
ett *ideal af utilist!*

E. H.

2. Ärlige män.

Hur länge skall vanvett och lögn i förbund
än lysa förnuftet i bann;
hur länge skall hycklande skenet i grund
förnedra så kvinna som man?
Vet släktet sitt människovärde ej än —
och finnas ej ärlige män?

Vi finnas, vi vaknat, vi käckt storma fram,
trots löje och hån af en värld!
Vår trupp är den liten, är det deras skam,
som glömma hvad striden är värd.
Dock, få eller många, vår styrka är den,
att vi äro ärlige män.

Vi tro icke mer på en gud, som är död
 och dyrka ej bok, ej kaplan;
 vi luras ej längre med helvetets glöd
 och ej med den gyllene stan!
 Föraktad är lögnen af sanningens vän,
 och vi äro ärlige män.

Vi lida ej lag som förbjuder oss tro
 och lyda vårt samvetes röst,
 ej våld som vill kväfva de tankar som gro,
 besjälande redbara bröst;
 vi kräfva vår röfvade frihet igen,
 ty vi äro ärlige män.

Nyss log man blott åt oss, nu svär man oss död!
 Man sport det är allvar, ej lek,
 det hotas, förtryckarnes murknade stöd,
 det blottas, bedragarnes svek;
 man vädrat sin fara — och faran är den
 att vi äro ärlige män.

Låt komma till kamp, I bedragare, då,
 en ärlig, om I hafven mod!
 Och väljen I våldet, då veten, att så
 blott främjas den sak som är god —
 trots bojor och svärd lefver sanningen än,
 och än finnas ärlige män.

A. L.

3. Må vår sång.

Mel.: »Mandom, mod och morske män».

Må, ack må vår enkla sång
mer och mer för hvarje gång
knyta hop vårt vänförbund,
vidga ut vår lilla rund!

Snart vi då
skola stå
segrande i stridens larm;
och vår röst skall då bli hörd
och hvar själ ur mörkret förd.

E. H.

4. Med lif, med lust!

Mel.: »Vårt land».

Med lif, med lust, vår friska sång
ur fulla hjertan går
att bryta gamla bojors tvång,
att sluta vantrons natt så lång,
att bjuda frihet, ljus och vår
och läka tidens sår.

O, sång, kring vida världen ljud
och lys hvar villad själ
från himlens port, från himlens gud,
till mensklighetens stora bud,
som bjuder alla jordiskt väl,
befriar hvarje träl!

Om någon vän i mulen tid
förlorar mod och hopp . . .

ack, mana honom då till strid!
 I hjertat ljus och värme sprid,
 gif styrka åt hans lefnadslopp . . .
 tills segerns dag går opp!

O sång! du är och blir oss kär
 i vår och kulen höst;
 i dina toners djup du bär
 en hjertats tolk, som mächtig är,
 som tänder mod i tusen bröst,
 som skänker hopp och tröst.

E. H.

5. Framåt.

Mel.: »Vintern rasat ut bland våra fjällar».

Vantrons hemska makter ännu skörda
 menskooffer uti tusental;
 frihet, kunskap söka de att mörda,
 göra jorden till en jämmerdal. —
 Skola dessa spöken då ej hindras
 hålla menskors öden i sin hand?
 Skall ej bojan sprängas, nöden lindras,
 jorden bli ett fritt och lyckligt land?

Jo; hvarandra händerna vi räcka,
 lofva ge vårt lif åt denna bragd;
 storma himlen, helvetet se'n släcka,
 skänka mod åt hvar och en försagd.
 Framåt, framåt! är vår lösen, bröder,
 som kring hela verlden genljud ger,
 manande hvar vän i nord och söder
 kämpa under frihetens banér.

E. H.

6. Kom!

Mel.: »Kung Karl den unge hjelte».

Den bindel, vantron lindat
 se'n många tusen år,
 vårt släktes själ förblindat,
 lagt tusen uppå bår,
 har gjort det till en ära
 att sky all kunskaps glans . . .
 och lönlöst tusen bära
 än bindelns törnekrans.

Att denna slöja rycka
 från hvarje tillsnörd själ,
 ge frihet, ljus och lycka
 åt hvarje knäböjd träl . . .
 det är vår högsta mening,
 den flyter i vårt blod,
 den manar till förening,
 den föder kraft och mod.

Kom, slut dig till vår skara,
 kom, gör en ärlig bikt,
 kom trotsa hvarje fara,
 försumma ej din pligt;
 kom, strid i våra leder
du, som är andligt fri! . . .
 Det gör dig mera heder
 än guldlönt hyckleri.

E. H.

7. Utilistmarsch.

Mel.: »Norges bedste værn og feste».

Nyttigt lefva,
hoppfullt sträfva,
skilda från en gud,
som vill grymt förtrycka
ej ge *alla* lycka . . .
är den lära,
som vi svära
tro vid sångens ljud.

Må vår skara
bli och vara
sannings bästa tolk!
Såras vi i striden,
se vi *fram* i tiden;
se hur våren
ler ur såren,
se ett *frigjort* folk.

Ej vi fege
orden väge,
fritt de flyge ut;
ljudligt styre färden
rundt kring hela världen:
väcke, läre,
gro och bäre
lyckans frukt till slut!

Utilister,
aldrig brister
tron på vårt program . . .
frihet, ljus och lycka

skola jemt det smycka. —
 Hopp i nöden,
 tro i döden,
 segrande gån fram!

E. H.

8. Hvarför?

Mel.: »O, jag vet, jag vet.»

O, jag ser, jag ser,
 mången lycklig ler,
 fast han aldrig ber
 upp till himlens herre . . .
 och mång' böners ljud
 uti nödens skrud
 söka fåfängt hjälp från gud.

Hvarför skull' jag på knä
 uti väl och ve
 jag då nödgas be
 till en gud som tiger? . . .
 Nej, jag mer ej tror,
 att min bön den for
 till en gud, i himlen bor.

Klappa ungdomsvarm,
 sväll af mod, min barm!
 Vor' jag än så arm,
 ej till *moln* jag beder.
 Om från läppars par
 bönen ändock far,
 söker den blott *menskors* svar.

E. H.

9. Frihetssång.

Mel.: »Vikingasäten, åldriga lundar».

Se, hur vår kära frihet de plåga,
himmelska bojor af mörker och våld!
Vaknen då, bröder, slaget att våga,
hvilket skall visa, er kraft är ej såld!
Slutom oss samman, väldiga skaror,
upp för att trotsa alla de faror,
slita de falska, våldolda snaror,
hvilka af fienden spinnas ihop!

Allt för *frihet* må vi gifva!
Utan henne blir nöden vår ständiga lott.
Må den tanken se'n oss lifva,
om vi dödliga sår under stormningen fått:
»ack, frukten af vår strid,
en ljus och lycklig tid,
fritt skall njutas en gång af en sällare ätt;
gudar alla
skola falla,
lemna platsen för *frihet* och *menniskorätt*».

E. H.

10. "Dåne liksom åskan!"

»Dåne liksom åskan, bröder»
högt den fria tankens sång!
Gifve luft åt harm, som glöder
i hvart bröst mot våld och tvång;
gifve kraft åt vän, som blöder
under stridens heta gång!

Tränge fram till hvarje sinne,
 som ej hunnit frigjordt bli,
 det åt menskligheten vinne,
 tände frihetsglöd deri,
 tränge fram till hvarje sinne,
 vinne,
 tände frihetsglöd deri!

E. H.

11. Till kamp.

Mel.: »Marseljäsen».

Nu upp till kamp mot pest som härjar
 ännu i tankens ljusa värld
 och som med vantrons blekhet färgar
 så mången kind uppå sin färd!
 Till kamp mot dem som icke skygga
 med uppsåt sprida pesten kring,
 att sedan i en girig ring
 regera på de sjukas ryggar!
 Till kamp hvar frigjord själ;
 bär högt vår fana röd!
 Framåt! Oss hejda nu
 blott seger eller död!

E. H.

12. Giordano Bruno.

Mel.: »Ack hur hastigt flyger ej minuten».

Stora själar äro de, som strida
 djerft med *slägtets* lycka såsom mål,
 de som snilletts ljus och värme sprida,
 om ock lönen blir tortyr och bål.

Fast okunnig samtid hjertlöst mördar
 en för sanning kämpande martyr,
framtid honom tacksamt mins och vördar . . .
 ej hans namn med bålets flammor flyr.

Endast att belysa dödskampssmärtan
 tändas dessa fanatismens bål. —
 Sällsynt stora stjälar, varma hjertan,
 som ej fingo nå sitt höga mål!

Än när tiden utaf ålder grånats,
 när från sjelfva stenen, hvilken bar
 deras namn, hvart spår för alltid plånats,
 skall dock minnet af dem lefva kvar.

E. H.

13. Härda ut!

Utilist! blott modigt kämpa,
 du ditt mål skall nå till slut.
 Intet lät din ifver dämpa,
 sök blott modigt härda ut!

Vi, en liten tunnsädd skara,
 börjat kampen mot en värld,
 segren vår dock visst skall vara,
 och den väl är mödan värd.

Snart, ja snart den dag skall komma,
 då man icke mera tror
 uppå Kristus än de fromma
 nu tillbedja Asa Tor.

Då skall utilismens lära
sann och ädel, allvarsam,
fritt förkunnas; man skall bära
den kring hela jorden fram.

E. von M.

14. Ottesång.

(Julen 1889)

Mel.: »Var helsad sköna morgonstund».

Var helsad! sannings ljusa tid,
som, efter tusenårig strid
mot vantrons hemska makter,
nu gryr så skönt, så segervisst
att frid och lycka ge till sist
åt jordens alla trakter.

Hoppet
loppet
af din ljusning
med förtjusning
för oss målar . . .
allting ler i dina strålar.

Din gryning kanske än blir lång,
men skall dock blifva dag en gång,
som molnen genomtränger
och bjuder frihet, lefnadsmod
ur glansen af sin stråleflod,
hvars väg man då ej stänger. —

Stridom,
lidom
för den dagen,
som, trots lagen,
nu ses glimma
i sin långa gryningstimma!

E. H.

15. Julsång.

(Julen 1890)

Mel.: »Ja, vi elsker dette landets.

Åter är nu julen inne . . .
 och kring jordens rund
 glädjens godhet i hvarst sinne
 herskar — för en stund.
 Åter öfver mörkret segrar,
 sol, som nu går opp
 och en vårbild redan hägrar
 för hvarst men'skohopp
 (fjerran för hvarst men'skohopp).

Millioner nu besjunga
 ljusets segerfest.
 Tonen gifs dock gamla unga
 af mång' mörkrets prest.
 Derfor sången också ljudar
 falskt för frigjord själ,
 ty den ställer under gudar
 människan som träl,
 (människan som bunden träl).

När skall *slägtets jul* väl randas,
 då i solvarm luft
 människorna fritt få andas,
 följa sitt förnuft . . .
 sanningen för alltid träder
 genom mörkrets sky,
 för att aldrig mer gå neder,
 aldrig tvingas fly
 (aldrig, aldrig tvingas fly)?

Då i friska, glada toner
sannings segerfest
 sjungas skall af millioner
 utan gud och prest.
 Mäktigt skall den sängen stiga,
 bjuda kraft och frid
 och med fröjd för alltid viga
 in den nya tid
 (in den nya, ljusa tid).

E. H.

16. De unges sång.

För söndagsskolan.

Mel.: »Den snöiga Nord».

Vi fröjdas åt lifvet i friska natur'n,
 vi vilja ej sitta som fogeln i burn;
 nej, fritt springa kring på den grönskande jord . . .
 men lyssna ibland ock till kunskapens ord.

Fast unga, ha vi dock bemärkt hur mången ej får
 sig fröjda åt lifvet, ty armodet står
 och griper dess lycka, och kraften den far
 för slafviska tankar från fädernas dar.

Men vänten i arme, som nu liden nöd!
 När vi blifva stora, vi skaffa er bröd;
 vi räcka er modigt en hjälpande hand
 och lossa de åldriga bojer och band.

Och frihet skall njutas och kärlek bli spord;
 med sanning förjaga vi lögnen från jord
 och bjuda er lefva så lyckligt som vi . . .
 ty hvi skola alla ej lyckliga bli?

Ja, alla vi samla i syskonlik krets
och jorden oss alla skall göra till freds. —
Och när vi fått färdigt vårt storverk en gång,
då sjunga vi åter en jublande sång.

E. H.

17. Samfundssång.

Mel.: »Kom, låtom oss svärja ett fostbrödralag».

Upp, knytom ett trofast, ett ädelt förbund,
förnuftets befriade söner,
att kämpa med brinnande nit hvarje stund
för sanning, till seger oss kröner.
Än vändas i vantro försoffad en värld,
än lögnen bedrar sina trälar;
till strids hvarje man, både olärd och lärd,
för frihet åt människosjälar!

Nog länge man nekat oss sanningens ljus
och frihetens lifsluft att andas.
Nu spränga vi sjelfva vårt fängelsehus,
ty vår är den morgon som randas.
Förföljelse drabbe och strid blifve svår,
vår styrka de blott skola röna,
ty sanning besjälar oss, segern är vår,
och seger skall sist oss bekröna.

A. L.

18. Vår sal.

(Vid U. S.-salens invigning)

Mel.: »Vårt land».

Hur tryggt hur glädt, hur kärt det är
att trots allt hätskt förtal,
hvars vapen våld och mörker är,
dock stå bland trogna vänner här
och blicka kring i en lokal —
uti vår egen sal!

Vår sal, vår sal vår egen sal,
ditt namn skall flyga kring,
kring stad och sjö, kring berg och dal
och vittna: när vår rätt man stal,
så vann ej tjufven någonting,
ty större blef vår ring.

Här skola fria tankar gro
och bära frukt en gång,
att rifva ner hvar himlabro,
som byggts utaf den blinda tro . . .
och blir vår väntan än så lång,
dess slut blir segersång.

E. H.

19. En bättre tid.

Mel.: »Re'n, bådär morgonstjernan».

De kristne gudar falla,
okunnighet födt dem,
oss nya pligter kalla
och lofva nya hem.
Ej bortom lifvets gränser
vi söka sjelfvisk frid,
nej, här emot oss glänser
vårt mål: — en bättre tid.

Vi tro en tid skall stunda,
 då alla jordens folk
 ett brödrasamfund grunda
 med sanningen till tolk,
 med kunskap till sin styrka
 förnuftet till sitt värn, —
 men utan prest och kyrka
 och utan våld och järn.

En tid, då tvång ej fjättrar
 en enda ärlig själ,
 ej öfvertro förkättrar
 den som vill folkets väl,
 ej brott det är att leta
 den gömda sanning fram,
 och, se'n man den fått veta,
 den tro är ingen skam.

En tid, då kunskap äges
 af alla, god och sann,
 och ej förfalskad väges
 för nätt åt fattigman,
 då äfven han kan pröfva
 att kunskap det är makt,
 makt — att det goda öfva
 och stå mot brott på vakt.

En tid, då ingen nekar
 förnuftet fullt dess rätt,
 ej vankelmodigt tvekar,
 se'n det sitt utslag gett;
 men starka andar näras
 uti dess rena luft
 och du allenå äras,
 befriande förnuft! —

Se tidens andar vakna,
 och dagens barn stå opp:
 må nu ej mod vi sakna
 att följa deras tropp;
 om ock vi skola lida
 förföljelse ock hån,
 vi troget dock må strida,
 en hvar uti sin mån.

Fins här en man, en kvinna
 i andligt slafveri
 som icke måste brinna
 af nit att varda fri! —
 Upp, slit din fördoms boja,
 följ frihetshären åt!
 Kom ur palats och koja:
 vår väg, den går *framåt!*

A. L.

20. Verka, ty natten kommer!

Omskrifven kristlig sång.

Verka, ty natten kommer,
 verka, då morgon gryr,
 verka, då dagen glänser,
 verka, tiden flyr!
 Verka, när solen bränner,
 verka, till kväll'n håll ut —
 Verka, ty natten kommer,
 då är verket slut.

Verka, ty natten kommer,
 verka, då än är tid;
 gör detta lifvet nyttigt,
 gör din bästa id!
 Hvarje minut som flyger
 fyll på ett nyttigt sätt!
 Lär dig att tingen känna,
 då blir bördan lätt!

Verka, ty natten kommer,
 snart sjunker solen ner,
 lindra hvar smärta, äfven
 om dig ingen ser!
 Verka för men'skors lycka,
 än finnes tid ju kvar,
 gläd dig i tron på framtids
 ljusa, bättre dar!

21. Den rätta tron.

Mel.: »Ren bådar morgonstjernan».

De svultna millioner
 som ropa efter bröd,
 förtrampade nationer
 i uselhet och nöd,
 otaliga som falla
 för ödets blinda bud;
 om hjälp de ropa alla; —
 hvi hör dem icke gud?

Den gud som bön sägs höra
 en evig lögn blott var;

o, säg, hvad kan han göra
 som aldrig lefvat har!
 Hör upp att bönsrop sända
 till tomma himlar hän,
 och res dig, du elända
 från dina trötta knän!

O, frukta ej att mista
 en tro som ej är sann;
 låt tomma bubblan brista,
 bedårande och grann!
 Den löftets bro, som hinner
 till skyn, är illusion;
 en verklighet du vinner,
 när du förlorar tron!

Du skall på jorden finna,
 hvad ej du fann i skyn;
 ditt rop skall öron hinna,
 din nöd skall slå vår syn —
 vi äro alla bröder,
 vår lott gemensam är;
 det är vår tro som föder
 ett himmelrike här.

A. L.

22. Klinga vår sång!

För söndagsskolan.

Mel.: »Sjung om studentens lyckliga dag».

Klinga, vår sång, nu vida omkring,
 fäst uti ungdomens sinne hvart ljud,

så att den kommer och vidgar vår ring
 för att lyssna till sanningens bud;
 alltid blifva snar
 att under fanan röd
 hjälpa en ock hvar,
 som trycks af våld och nöd;
 bygga framtiden opp,
 full af hopp
 och med kärlekens, kunskapens stöd!
 Hurra!

E. H.

23. I ungdomens vår.

För söndagsskolan.

Mel.: »Upp genom luftens».

Friskt på vår bana skola vi sjunga,
 sjunga om *vår*, som ur vinter går opp,
 sjunga med glädje, att vi äro unga,
 som skola fylla de grånades hopp.

Ännu knappt anande

framtidens drag,

skola vi danande

se dem en dag;

modigt vi då skola kämpa i striden,
 minnas så kärt, hvad de gamle oss sagt;
 sanningens styrka då gifva åt tiden,
 visa för alla, att *kunskap är makt*.

Och med den makten skola vi sprida
 ljus öfverallt ibland mörker och nöd,

vapnen ur hand på tyrannerna vrida,
 gifva de arme dess frånstulna bröd;
 bygga ett rike för
 lyckliggjordt folk,
 lögnen den vike för
 sanningens tolk.

Och att de löftena ej blifva tomma,
 skola vi visa i kommande år;
 då skall der stråla en doftande blomma
 minnande härligt om *ungdomens vår*.

E. H.

1001851006

